PERIODIC TEST-2 (2025-26)
SANSKRIT (119)
MARKING SCHEME

Class : IX — Duration : **1 Hrs**
Date : 07.11.2025 — Max. Marks : **25**

पठितावबोधनम् (20 अंकात्मकः)

प्रश्न 01 अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा निर्देशानुसारं प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –

I. एकपदेन उत्तरत- (2X1/2=1)

(i) श्वेतकेतुः कस्य पुत्रः आसीत् ? उत्तरम् - आरुणेः
(ii) श्वेतकेतुः किमर्थं गुरूं प्रति अगच्छत्। उत्तरम् – अध्ययनार्थं
(iii) सर्वान् वेदान् सार्थान् अधीत्य कः पितुः सकाशम् आगच्छत् ? उत्तरम् – श्वेतकेतुः

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (प्रश्नद्वयम्) (2X1=2)

(i) पुत्रम् उद्धतस्वभावं दृष्ट्वा पिता किम् उवाच ?
उत्तरम् - उद्धतस्वभावं पुत्रं दृष्ट्वा पिता उवाच - हे श्वेतकेतो ! कः ते उपाध्यायात् अतिशयः प्राप्तः येन त्वं कुलाननुरूपम् उद्धतः असि ?
(ii) पितुः समीपम् आगत्य सः सर्वश्रेष्ठः अहम् इति मन्यमानः कीदृशोऽभवत् ?
उत्तरम् – 'सर्वश्रेष्ठः अहम्' इति मन्यमानः उद्धतस्वभावः अभवत्
(iii) श्वेतकेतुः कति वर्षाणि यावत् वेदान् अपठत् ?
उत्तरम् - श्वेतकेतुः द्वादशवर्षाणि यावत् वेदान् अपठत् |

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत (भाषिककार्यम्) - (2X1=2)

(i) अनुच्छेदे 'अनधीत्य' इत्यस्य पदस्य कः विपर्ययः प्रयुक्तः? (क) अधीत्य
(ii) 'अद्भुतं प्रश्नम्' इत्यनयोः पदयोः विशेष्यपदं किम् ? (ख) अद्भुतम्

अथवा

निर्देशानुसारम् उत्तरत (भाषिककार्यम्) -

(i) सः च 'सर्वश्रेष्ठः अहम्' इति मन्यमानः उद्धतस्यभावः अभवत्।' अत्र 'अभवत्' इत्यस्याः क्रियायाः कर्तृपदं किम् ? (ख) सः
(ii) 'अध्ययनं कृत्वा' इत्यस्य नुच्छेदे किं विलोमपदम् गद्यांशे प्रयुक्तम् ? (ख) अनधीत्य

प्रश्न 02 अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा निर्देशानुसारं प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –

I. एकपदेन उत्तरत- (प्रश्नद्वयम्) (2X1/2=1)

(i) प्रथम-पंक्तौ कति वस्तूनां वर्णनं वर्तते ? उत्तरम् – सप्त
(ii) वृक्षः कान् वितन्वते? उत्तरम् – कामान्
(iii) वृक्षस्य छाल इत्यर्थे किं पदम् आगत्तम् ? उत्तरम् – वल्कल

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (प्रश्नद्वयम्) (2X1=2)

(i) श्लोके 'काष्ठः पदाय किं पदम् आगत्तम्।
उत्तरम् – दारुभिः
(ii) वृक्षाः कैः जनानां कामान् वित्तन्वन्ते?
उत्तरम् – पत्र-पुष्पफलच्छाया मूल वल्कलदारुभिः गन्ध-निर्यास-भस्मास्थितोक्मैः
(iii) वृक्षः सर्वं दत्वा केषां कामान् वितन्वते ?
उत्तरम् – वृक्षः सर्वं दत्वा जनानां कामान् वितन्वते |

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत (भाषिककार्यम्) - (2X1=2)

(i) 'फलच्छाया' पदे किं अस्ति। (क) सन्धिः
(ii) 'वितन्वते' इत्यस्याः क्रियायाः कर्तृपदं किम्? (ख) वृक्षः

अथवा

निर्देशानुसारम् उत्तरत (भाषिककार्यम्) –
(i) श्लोके 'कुसुम' पदस्य कः पर्यायः प्रयुक्तः? (क) पुष्प
(ii) 'आतप' इत्यस्य पदस्य श्लोके कः विपर्ययः आगतः ? (ग) छाया

प्रश्न 03 अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा निर्देशानुसारं प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –

I. एकपदेन उत्तरत- (प्रश्नद्वयम्) (2X1/2=1)
(i) तन्तुवायः कीदृशान् तन्तून् संयोजयति ? उत्तरम् – त्रुटितान् तन्तून्
(ii) कः गुरुकुले शिक्षां गृहीतवान्? उत्तरम् – तन्तुवायः
(iii) भोः, किमेतत् करोषि ? इति कः पृष्टवान् ? उत्तरम् – नगरपालः

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (प्रश्नद्वयम्) (2X1=2)
(i) नगरपालेन सह तन्तुवायेन कुत्र गन्तव्यम् ?
उत्तरम् – नगरपालेन सह राजसभां गन्तव्यम्।
(ii) तन्तुवायः कथं काव्यं न करोति ?
उत्तरम् – तन्तुवायः तन्तुसंयोजने व्यग्र: काव्यं न करोति |
(iii) राजादेशं ज्ञात्वा तन्तुवायः किम् अवदत्
उत्तरम् – राजादेश इति। गन्तव्यमेव, नास्ति उपायः। चलामि नगरपालक! चलामि।

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत (भाषिककार्यम्) - (2X1=2)
(i) 'त्यज' अस्य पदस्य कः पर्यायः अत्र प्रयुक्तः? (ख) विसृज
(ii) 'गृहीता' इत्यस्याः क्रियायाः कर्तृपदं किम् ? (ख) मया

अथवा

निर्देशानुसारम् उत्तरत
(i) 'लाभः' पदस्य कः विपर्ययः संवादे आगतः ? (ग) हानिः
(iii) 'शीघ्रम्' इत्यर्थे नाट्यांशे कः शब्द आगतः? (क) झटिति

प्रश्न 04 रेखांकित पदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणम् कुरुत - (1X5=5)
(1) अहं <u>त्रुटितान्</u> तन्तून् संयोजयामि | उत्तरम् – अहं <u>कान्</u> तन्तून् संयोजयामि ?
(2) तन्तुवायेन <u>गुरुकुले</u> शिक्षा गृहीता | उत्तरम् – तन्तुवायेन <u>कस्मिन्/कुत्र</u> शिक्षा गृहीता ?
(3) चन्दनस्य मूलं <u>भूजंगै:</u> आश्रितम् | उत्तरम् – चन्दनस्य मूलं <u>कै:</u> आश्रितम् ?
(4) तरवः स्व विभूतिभिः <u>सर्वेषां</u> कामान् पूरयन्ति |उत्तरम् –तरवः स्व विभूतिभिः <u>केषां</u> कामान् पूरयन्ति ?
(5) श्वेतकेतु: <u>न्यग्रोथस्य</u> फलम् आहरति | उत्तरम् – श्वेतकेतु: <u>कस्य</u> फलम् आहरति ?

व्यावाहारिकं व्याकरणम् (5 अंकात्मकः)

प्रश्न 05 प्रदत्तविकल्पेभ्यः संख्याधारितं उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत - (1X2=2)
(1) उद्याने (2) -------- बालकौ क्रीडतः। (ख) द्वौ
(2) नृपस्य दशरथस्य (3) ------- पत्न्यः आसन्। (ग) तिस्रः

प्रश्न 06 अधोलिखितेषु वाक्येषु अङ्कानां स्थाने समयसचूकसंस्कृतसं यापदानि लिखत- (1X3=3)
(1) मम माता प्रातः (5:30) सार्धपंचवादने उत्तिष्ठति ।
(2) (6:15) सपाद्षट्वादने पाकशालायाः कार्यं करोति ।
(3) (6:45) पादोनषड्वादने स्वाकार्यं प्रति गन्तुं सज्जा भवति ।

===================== सफलतायै शुभाशयाः =====================